

smo bili še v vinograde, kar pa je zdaj zaradi precej velike daljave in pri vedno hujšem nalivu moglo zaostati. Napotili smo se toraj nazaj proti mestu, ter hoteli tam ogledati vsaj še one naprave, pri katerih nam dež nagajati ni mogel.

Perva pot bila je proti samostanski sodariji (Binderei). Ondi nahaja in kaže se namreč menda po vsej Avstriji znani sodček, ki ne drži nič več in nič manj, kot 999 veder, ali 39.960 bokalov. Iz kakšnega vzroka se ne rabi več, in zakaj je bil prenesen iz kleti v sodarijo, nisem vprašal; nekoliko pa pové že njegov šaljivi napis, ki se glasi:

„130 Jahre alt,
War's mir im Keller nun zu kalt,
Dort rutschten 1000 über'n Rücken,
Auch hier wird man mich nicht zerdrücken.“

Prijazni sodar nam je velikana (zaradi teme v sodariji) vsega osvetil, da smo mogli natanjčno ogledati ga; tudi čepne durice nam je odperl, da smo, kar nas je bilo bolj silnih radovednežev, lahko v njega zlezli. No, in da sem bil tudi jaz vmes, se umé. Počastila sva jaz in S—é sod gotovo nenavadno s tem, da sva v njegovem oserečji krepko zapela našo slovensko-národno: „Pridi Gorenc“, kar je po vsej sodariji bobneče odmevalo.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi in novice.

Iz Ljubljane. Za vdovskim je imelo 10. sept. slov. učiteljsko društvo svoj občni zbor. Navzočnih je bilo 48 udov, med njimi derž. poslanec dr. Razlag in 1 duhovni učitelj. — Pervosednik pozdravlja pričujoče, in pove vzrok, da ni bilo 1. l. občnega zbora, (svetovna razstava na Dunaji) in naznani dnevni red. Blagajnik in tajnik poroča o društvenih zadevah. Društvo ima 89 udov, med temi 12 neučiteljev, trije so duhovni neučitelji. Dohovkov je bilo od 1. oktobra 1. 1872 do konca avgusta 1. 1874 — 358 gl. 3 kr., troškov pa 293 gl. 49 kr., ostaja tedaj gotovine 64 gl. 54 kr. Nekateri udje so še z letnino na dolgu, in društvo ima tudi še nekaj dolga za »Imenik«. Odborovih sej prav za prav ni bilo več kakor dve; namreč 28. septembra 1872, ker se je ustanovil odbor in je bilo posvetovanje, kako speljati društvene sklepe. A precej pri tej seji se je bilo pokazalo, da zvoljeni ljubljanski odborniki razun nekaterih nočejo prevzeti odborništvá; ostalo nas je bilo le nekaj malo ljubljanskih odbornikov in drugi zunaj Ljubljane stanujoči. V teh okoliščinah sem prevzel jaz kaso in oskerboval, kakor vedel in znal, društvena opravila. Odborovih postavnih sej ni moglo biti; kdo poverne unanjim potnino? — Tako sijajnih besed, kakor druga leta, tudi nismo mogli napraviti, ker število ljubljanskih udov se je skercilo na 7. Res, da je to zlata številka, a šteje pa vendar le malo. Delovanje tedaj ni moglo biti namenjeno za javnost. — Dušne hrane, branja časopisov no, tega nam pa ni manjkalo, samo časa, v katerem bi bili brali. Društvo ima razen vseh domačih (ljubl. časopisov) izvzemsí Laib. Ztg. naslednje časopise: 1. Volksschule, 2. Schulbote, Besednik, Zoro, Slov. učit. — »Tovariš.« vrednistvo dobiva za zameno 2 češka, 2 horvaška, 2 nemška, 1 serbski, 4 slovenske (unanje)

liste, ki so društvenikom na razpolaganje. — Druga odberova seja, pri kateri je bilo po pravilih zadost odbornikov, je bila 6. avgusta 1874. Tam smo določili čas občnega zбора, njegov program in sklenili pravila prenarediti. — Pred vsem nam je sedaj treba podlago postaviti našemu delovanju s primernimi pravili. Slovensko društvo osnovano l. 1871 bi bilo imelo obsegati vse slovenske učitelje. — Nekaj učiteljev iz drugih kronovin je sicer pristopilo, a ne ravno mnogo. Ko sem l. 1872 prevzel tajništvo je bilo vpisanih vseh društvenikov 185. — Vsakdo pa ve, da je pri društvi vpisovalna številka večja, kakor je pravi stan društ. udov, ker vpisovalna številka le kaže, koliko jih vstopi, a ne koliko jih izstopi. 15. julija 1873 sem v 14. l. »Uč. Tov.« opomnil dolžnike na vplačevanje ter pristavil, da tisti kdor ne plača zaostale letnine l. 1872 neha biti v 6 tednih ud temu društvu, in tako jih je molče mnogo istopilo.

Odbor je obljubil izdati »Imenik« vseh slovenskih ljudskih sol po Kranj., Kor., Štaj., Pri., Og. — Eden je obljubil to, drugi to; a vse delo — ne le vredovanje, tudi drugo, je pripadlo tajniku. Imenik se je začel tiskati meseca avgusta p. l. Ker je pa m. septembra in okt. naj več prememb pri učitelstvu, sem nekaj odlašal, da pozvem spremembe, iz teh in drugih vzrokov, ki pa niso stvarni, se je stvar zavlekla do spomladi.

M. aprila sem razposlal »Imenik« vsem tistim udom, ki so za l. 1872 vže plačali, ter sem tirjal ostalo letnino za 1873 in 1874. (list 7. l. 1874.) Pristavil sem pa zraven: kdor ne misli dalje ud biti društvu, naj mi »Imenik« nazaj pošlje, a dobil sem le 1 nazaj. Eni so plačali zaostalo letnino, drugi zopet ne, mislim pa, da čast in poštenje veleva vsakemu poravnati svoj dolg ali se naravnost odpovedati društvu, kar so tudi nekateri plačevavši svojo letnino storili.

To je bilo društveno delovanje. Res ni bilo veliko, pa tudi ne vem, kaj bi bili mogli še storiti in kako? Pošiljati peticije za zboljšanje plače i. dr. — Peticije se oddajajo takrat, kedar je upanje, da se kaj doseže. Dasiravno pa društvo samo ni peticij pošiljalo, je vendar potrebe kranjskega šolstva svetu odkrival dr. Razlag v deželnem in deržavnem zboru in zagovarjal učiteljstvo, in dosegel, kolikor je v sedanjih okoliščinah le mogoče. — Učitelji niso bili pozabljeni; v sedanjih okoliščinah je pa nam slovenskim učiteljem več poguma in vztrajnosti treba, da ostanemo stanovitni pri svojem narodnem prepričanju, kakor da drugikrat, v vgodnih okolistavah, aktivno delamo.

Društvene zadeve je razpravljal »Učit. Tov.« Glasilo društveno se ne more imenovati, ker ga društvo ni začelo izdajati, niti ga izdajati in zalagati ne more. Začel je list izdajati g. A. Praprotnik, zalaga ga pa še sedaj g. J. R. Milic. Slučajno je bil predsednik, oziroma tajnik učit. društva tudi vrednik »Učit. Tovarišu«, ki sta jemala učiteljske razmere v svoj list. List sicer učitelji pišejo, a z naročevanjem jih podpira konservativna stranka, posebno duhovni, ki podpirajo vsako domoljubno početje do odločene meje. Tudi pred l. 1873, dokler še na Kranjskem ni bilo »Schlztge«, list ni imel toliko naročnikov iz med učiteljev, da bi bil mogel shajati. Da jih je pa bilo l. 1873 in potem še manj, lahko se razume; ljudski učitelj ne more vsemu kaj, in si ne more vsega naročiti; sicer tudi »Učit. Tov.« marsikateremu ne ugaja več; vsem nikdo ne ustreže. »Tov.« je pedagogično didaktični list; pedagogika pa ni vednost kar sama za se in se upira na dušoslovje, odgoja pa pri kristjanih na kerščanske dogme in nrvstvo, ki iz njih shaja. Taka načela je zastopal list, ko je začel shajati; pošten list pa ostane svojemu načelu, ali pa neha, ako nima ljudi za sabo, ne spreminja se ne, da bi s tem naročnike lovil. »Tov.« pa ni cerkveno političen list, tedaj ne pretresuje postav, niti se ne spušča v deržavno-pravna vprašanja.

Postave se dajejo in se spreminjajo, a nam je računiti s faktorji, ki jih imamo pred sabo. Po svojem jeziku je pa »Tov.« slovenec, in ima nalog kolikor premore, nanašati kamen na kamen, da postane palača; njegovo načelo je pred vsem: skušajmo, da ohranimo to, kar smo od l. 1848 dobili za narodno šolstvo; sicer je to malo, ali nekaj je že tistemu, ki pozna prejšnje razmere. Slovenski učitelj mora imeti učne pripomočke v slovenskem jeziku, v tistem jeziku, v katerim on predava. Nemške knjige so nam zaklad v zemlji, kateri moramo še le skopati, da ga rabimo. Nastopni učitelj mora pred vsem nauk v realijah v tistem jeziku slišati, v katerem jih bode on poučeval, ako pa njegov učenik ne more ali ne sme tega prednašati v slovenskem jeziku, kako se more to tirjati od nastopivnih učiteljev? »Tov.« si je od nekdaj prizadeval, da je prinašal berila, karkoršnega ljudski učitelj res potrebuje in je v prejšnjih letih tudi nekaj za jezikoslovje storil; lahko bi bil bolje pisan, ko bi imel duševne in materialne moči na razpolaganje. Našim neprijateljem pa s slovenskim šolskim listom ni vstreženo, naj bode vredovan tako ali tako, in njih zvižčnost najde povsod nekaj, kar graja; kajti na svetu ni nič popolnega.

Poslednjič pristavi poročevalec: »razložil sem društvene zadeve, povedal o časopisu, ki je razpravljal učiteljske zadeve. Iz tega vidite, da slovensko učiteljsko društvo še živi, ali vztrajnosti, zmernosti, stanovitnosti in modrega obnašanja nam je treba, da se ne ohranimo samo, temveč tudi napredujemo.

G. Stegnar nasvetuje, naj bi se »Imenik« po znižani ceni »po 30 kr.« *) prodajal, da bode imelo društvo vendar nekaj povračilo za troške. Sprejeto.

G. Lapajne pravi, da je odbor premalo delal i. dr. (koliko je predsednik tega kriv, se lahko vidi iz tajnikovega poročila), poročevalcu pa pravi, da je sam sebe hvalil.

Potem zbor prestopi na 2. točko: preuredba društvenih pravil. — G. poročevalec bere po odbornem nasvetu prenarejena pravila, §. za §., točko za točko. Neplodnega razgovaranja, ugovaranja in nečimurnega besedovanja ni bilo ne konca ne kraja, in poslednjič se vendar-le sprejme pravila po odborovem nasvetu z nebitvenimi spremembami.

Po nasvetu g. Gerkmana ostane sedanjí odbor; nasvetovana in odobrena pravila se predlagajo slavni vladi, da jih poterdí, in v tem slučaju odstopi stari odbor in se umakne novemu odboru, ki se je nemudoma volil po listkih. Voljeni so: Andri Praprotnik, Feliks Stegnar, Ivan Tomšič, France Govekar, M. Močnik, Ivan Lapajne, Blaž Kuhar, Jernej Čencič in France Gerkman. Ob 1½ uri se konča zborovanje in potem zboruje »Národna šola«.

— 21. septembra je bila tukaj učiteljska deželna skupščina. Navzočnih je bilo vseh skupaj 32 odposlanih, okrajnih nadzornikov in nekaj izvedencev, ki imajo posvetovalni glas. Duhovnih nadzornikov ni bilo. Seje so bile dopoldan in tudi nekatere popoldan. Razen naznanjenih točec prišle so v obravnavo tudi nasveti posameznih udov, izmed katerih naj dalje sega: zboljšanje učiteljskih plač in prenehanje imenovanje učiteljev po deželnem šolskem svetu, krajnim svetom se ima vzeti ta pravica. Zborovanje se je končalo v četrtek o polí šestih. Prilíčno morda kaj več.

— Mestnim ljudskim učiteljem v Ljubljani je plača od 600 na 700 povišana, poučitelji dobivajo po 500 gl.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Goriškem. V šolskem okraju goriške okolice razpisujejo se s tem: a. Učiteljske službe v občinah III. vrste v Peuni in Batah, v občinah IV. vrste

*) Glej »Kaaavoc«.